

Mälardalens högskola
Akademin för hållbar samhälls och teknikutveckling

Arbetslösa kvinnor och män Upplever de sig stressade av sin omgivning?

Nancy Khazzoum

C- uppsats i psykologi, VT 2010
Handledare: Anna-Christina Blomkvist
Examinator: Per Lindström

Arbetslösa kvinnor och män Upplever de sig stressade av sin omgivning?

Nancy Khazzoum

Arbetslösa individer upplever stress som kopplas till ekonomin, lägre hälsa/självkänsla, depression och mindre behövda på arbetsmarknaden. Syftet studien var att undersöka skillnader i stress mellan arbetslösa män och kvinnor med avseende på om de upplever sig stressade av att vara arbetslösa inför sin omgivning. En kvantitativ studie med 84 arbetssökande; vid en arbetsförmedling i Mellansverige deltog i undersökningen. Ett resultat visade att deltagarnas självkänsla kan påverka stressen snarare än tvärtom. Resultatet visade att högre självkänsla kan dämpa stressen. Män och kvinnor är lika stressade utan ett jobb; kvinnorna upplevde stress av att vara arbetslösa inför familjen och männen inför arbetsgivare samt att inte kunna bidra som kommuninnevånare till kommuns ekonomi. Upplevelsen av stress över arbetslöshet är en hälsofara för könen. Ytterligare forskning vore intressant att genomföra för att belysa problemet eftersom stressen som arbetslösa individer upplever är omfattande och kan leda till mer utanförskap.

Keywords: unemployment, stress, gender, labourmarket, self-esteem.

Inledning

Om en individ är eller riskerar att bli arbetslös har denne rätt till ekonomiskt stöd i form av aktivitetsstöd i sex månader när denne har blivit anvisad att delta i ett arbetsmarknadspolitiskt program av arbetsförmedlingen. Aktivitetsstödet är ett sorts bidrag för personen så länge denne söker jobb, aktivitetsstödet gäller för individer från 25 år och upp till cirka 65 år, (Försäkringskassan, 2010).

Enligt Forsman och Johnson (1996) framgår att självkänsla är något som finns i tankarna hos individen, det vill säga individens egna tankar om sig själv, till exempel om individen anser sig vara duktig, omtänksam eller respektfull. Författarna menar även att självkänsla är något som innebär för de flesta individer att kunna acceptera sina egna motgångar och framgångar.

Arbetslöshetens konsekvenser i samhällslivet

Nordenmark (1997) menade att arbetslöshet inte är något som enbart drabbar en sorts grupp i Sverige och han syftade då på ungdomar eller äldre människor. Författaren menar, att all befolkning i landet är mer eller mindre i kontakt med arbetslösheten då alla har någon arbetslös familjemedlem eller bekant i sin nära omgivning. Enligt Hallsten (1998) så har arbetslösheten under det senaste århundradet betraktats som en allvarlig form av nedgång; en nedgång som har inneburit försörjningsproblem och utanförskap för de flesta individer. En anledning till att arbetslösa individer kände sig utanför samhället, menade Stojanovic (1998),

var arbetets betydelse, då ett arbete innebar att individen blev synlig inför andra och kände en gemenskap i samhället. Moore, Grunberg, Greenberg och Sikora (2007) menade att meningen med ett arbete innehåller många fördelar för individen. Arbetet uppfyller bland annat många behov som bra inkomst, struktur i vardagen, att känna samhörighet med andra och att känna sig behövd i samhället. När individen förlorar sitt jobb förlorar den många aspekter av ett välfungerande liv ur ett socialt, ekonomiskt och samhällsnyttigt perspektiv. Detta blir då ett stressmoment för den arbetslöse individen, något som kan bli något påfrestande för dennes psykiska hälsa. Sersic (2006) fastslog att arbetslösa individer hade ett sämre välbefinnande psykiskt och fysiskt än vad individer med ett arbete hade. De människor som var utan arbete var mer utsatta för sjukdomar, dödlighet, alkoholism samt hjärtsjukdomar, och detta kunde härledas till att individerna då hamnade i ett utsatt läge för stress.

Enligt Sontag (1996), som beskrev Bronfenbrenners taxonomi, förekommer det fyra olika system som är viktiga för individens utveckling. Mikrosystemet är ett mönster av aktiviteter samt roller, till exempel rollerna som förekommer på en arbetsplats. De olika rollerna möjliggör ett socialt samspel som den arbetslöse går miste om. Meningen med interaktionen med andra är betydelsefull för att individen ska känna samhörighet och inte känna sig isolerad från samhället. Det andra systemet, mesosystemet, har en annan grundläggande del i individens liv. Här ingår all sorts kontakt som individen har med andra som arbetsgivare, vänner, bekanta, anställda på jobbet, grannar samt folk i omgivningen. Mesosystemet är viktigt för den arbetslösa individen då familjen, arbetet och de sociala fritidsaktiviteterna fyller stor funktion för individens utveckling. Individen som blir arbetslös behöver en trygghet som kan återfinnas i olika nätverk hos familj, vänner och arbetet som skapar ett lugn för de arbetslösa. Exosystemet är det tredje systemet i taxonomin. Där ligger faktorer och förhållanden som ligger utanför individens egen närmiljö, såsom olika typer av institutioner, exempelvis arbetsplatsen. Bronfenbrenner (1979) menade att individens förutsättningar och utveckling även styrs av samhällsstrukturen. Påverkan sker indirekt och det kan vara svårt för individen att påverka sin egen situation och få en förändring eftersom individen befinner sig långt ifrån beslutsapparaten. Den anställda individen drabbas djupt när arbetsplatsen gör nedskärningar för att ekonomin sviktar, och individen kan sällan påverka situationen. Ett förlorat jobb kommer ofta som en chock när beslutet fattas av en annan. Makrosystemet, som är den fjärde nivån i taxonomin, innefattar värderingar, kultur och normer. Även de politiska samt ekonomiska besluten hör till makrosystemet. Bronfenbrenners ekologiska system kan ses som bärare av information som förser aktiviteter, roller samt relationer med mening och motivation. Grossi (1999) förstärkte antagandet om att ekonomin är relaterad till psykosomatiska symtom hos de arbetslösa individerna.

Arbetslöshetens inverkan på hälsan

Författarna Bjarnason och Sigurdardottir (2003) menar att arbetslösheten för med sig en hel del nackdelar som till exempel sociala och individuella problem. På den sociala nivån drabbades ekonomin samt den produktiva potentialen. När det sociala samt politiska livet i samhället präglades av arbetslöshet, kunde detta leda till ojämlikheter mellan etnicitet och kön, politisk passivitet, samt teknologisk konservatism. På den individuella planet drabbades den arbetslöse av sociala, psykologiska samt fysiska bekymmer. De arbetslösa ungdomarna drabbades av problem som depression, ångest, samt låg självkänsla. Ungdomarna uppvisade även en tendens att hamna i självdestruktiva beteenden då de hade lättare att missbruka tunga typer av tobak, alkohol samt illegala medel.

Enligt Acemoglu (1994) hade långtidsarbetslöshet alltid både en viktig akademisk samt politisk faktor. Individer som hade upplevt en alltför lång arbetslöshet led ofta av privata samt

sociala bekymmer. Deras utanförskap medförde att de kände att de hade mindre att bidra med till samhället. Det förekom även risker att de hamnade utanför samhället, vilket härledde till slutsatsen att de som hade varit långtidsarbetslösa ofta hade svårt att komma tillbaka till arbetsmarknaden (Acemoglu, 1994).

Enligt Grossi (1999) genomfördes en studie som visade att män som blev arbetslösa ökade sitt alkoholintag mer än de som hade hittat ett jobb eller fortsatte sin utbildning. Männerna hade även mer psykologiska symtom än vad individer med arbete hade.

Arbetslöshetens inverkan på upplevd stress

Hallsten (1998) belyste att de arbetslösas hälsa samt arbetstillfredsställelse hade påverkats då det hade varit svårt att finna något arbete. Något som var allmänt bekant var att arbetslösa brukade ha sämre hälsa än arbetande individer hade. Hallsten menade att följande kausalitet förelåg:

1. Arbetslöshet skapar ohälsa
2. Ohälsa skapar arbetslöshet

Den första förklaringen har varit vanligast under senare år. Den senare förklaringen utgjordes av en selektiv arbetsmarknad. Med selektion menades att ohälsan i samband med arbetslöshet har funnits hos individerna redan innan de blev arbetslösa och utgjort en bidragande faktor till arbetslösheten. Selektion innebar urval, ett urval som gjordes till och från arbetsmarknaden, som hänger samman med människors hälsa. Det vill säga att för människor med allvarliga sjukdomar eller med psykisk ohälsa blir det svårt att få ett nytt arbete eller att återfå ett arbete när de har blivit arbetslösa. Grossi (1999) menade att arbetslösheten hade fört med sig en hel del nackdelar där minskade intäkter, vilket hade lett till ekonomiska svårigheter för de arbetslösa individerna utgjorde, en stor del.

Turner (2007) ansåg att ensamstående arbetslösa mödrar led av depressioner samt psykisk stress i större utsträckning än vad gifta mödrar uppvisade. Unga arbetslösa kvinnor som var bosatta ute på landet hade även visat att de var drabbade av depressioner. Virtanen, Kivimäki, Ferrie, Elovainio, Honkonen, Pentti, Klaukka och Vahteras (2008) menade att män med låg socioekonomisk position påverkades mer av arbetslösheten än vad män samt kvinnor med hög socioekonomisk position gjorde. Creed och Bartrum (2008) ansåg att arbetslösa individer hade, i relation till arbetande personer, mindre självkontroll, sämre självkänsla och hälsa. Creed och Bartrums (2008) studie belyste att när individer förlorade sitt arbete upplevde de en jobbig tid i livet som innebar att deras välbefinnande skadades. Anledningen till att de arbetslösa kände sig stressade utan ett jobb var den ekonomiska kris de befann sig i, som även var orsaken till deras svaga hälsa. Det mest otänkbara som kunde hända i individens liv var att förlora sitt jobb och att vara arbetslös, vilket i sin tur skadade individen på många olika sätt, i alla fall om hon hade varit arbetslös en lång tid, det vill säga utan arbete i sex månader. Individens hälsa kunde skadas, vilket innebar att individen kunde bli apatisk i många situationer om hon var arbetslös längre tid än väntat. Enligt Creed & Bartrum, (2008) hade arbetslösa individer mindre kontroll över sina liv. Att ha dålig självkänsla var förknippad med att även vara orolig, och en önskan att vilja ha kontroll över sina känslor. Stojanovic (1998) ansåg att många unga kvinnor som blev arbetslösa efter ett tag hade svårt att anpassa sig till hemarbetet eftersom arbetet i hemmet inte gav dem något nytt vilket ledde till att kvinnorna tröttnade efter ett tag. Detta ledde till stress och spänningssymtom, eftersom lönearbetet hade stor betydelse för dem. Enligt Mascaros, Arnette, Santana och Kaslow (2007) framgår att arbetslösa kvinnor var mer deprimerade än kvinnor med arbeten var. De arbetslösa individerna upplevde svårigheter av ett förlorat jobb, ändringar i ekonomin och olika sätt att fördriva tiden på (Moore et al., 2007). Arbetslöshet var inte ett problem som bara ledde till

depressioner, det ledde även till psykisk ohälsa vilket innebar att den arbetslöse individen blev handlingsförlamad och inte orkade med sin vardag (Mascaro, Arnette, Santana & Kaslow, 2007).

Arbetslöshetens upplevda fördelar ur ett genusperspektiv

Grossi (1999) ansåg att arbetslöshet innebar att man saknade sådana möjligheter som andra arbetande hade, som till exempel att arbetet medförde en struktur i ens vardag, att tiden tillbringades på arbetet, ett socialt nätverk samt kontakt med andra utanför familjen. Ett jobb erbjöd individen mål för individen själv, status, personlig identitet och individen fick även en regelbunden träning när hon var på arbete. Shamir (1986) menade att de arbetslösa kvinnorna som tidigare hade ett yrke upplevde att de hade försummat familjen och hemmet, men nu när de var arbetslösa och satt hemma kunde de ta igen sådant som de tidigare hade missat. Att vara arbetslös för de arbetslösa kvinnorna upplevdes därmed delvis som positivt. Det positiva var att kvinnorna fick möjlighet att tillbringa mer tid med sin familj. Creed och Bartrum (2008) menade att den arbetslöse individen, jämfört med den som hade ett jobb, inte var lika aktiv och saknade struktur i sin vardag. Denne deltog inte heller i sociala aktiviteter, saknade socialt stöd från vänner och anhöriga samt saknade mål och status. Stojanovic (1998) talade om att det anonyma arbetet i hemmet isolerade de arbetslösa individerna; arbetslösa försökte efter ett tag sysselsätta sig med olika aktiviteter för att inte hamna i någon slags passivitet. Att hålla sig sysselsatta i det dagliga livet genom hushållssysslor samt sociala kontakter är något som svenska unga kvinnor gör för att skapa rutiner i sin vardag. Något som hemarbetet kan föra med sig är känslor av isolering, osynlighet, anonymitet och instängdhet i hemmet. De flesta arbetslösa kvinnor tvingas oftast in i hemmafrurollen när det inte finns några jobb. Många arbetslösa män löser sitt problem genom att gå till en bar där de träffar sina vänner och ”håller kvar” sitt sociala nätverk. I andra fall förekommer det att arbetslösa män isolerar sig från omgivningen.

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna undersökning är att ta reda på skillnader i stress mellan kön; hur män och kvinnor upplever stress av att vara arbetslösa. Frågeställningar om upplevd social belastning togs med utifrån Bronfenbrenners taxonomi om för att undersöka hur deltagarna upplever sig besvärade av att vara arbetslösa inför sitt sociala nätverk samt att inte kunna bidra till samhällets ekonomi som medborgare. Deltagarna fick även besvara frågor som handlade om bassjälvkänslan för att se om den kunde dämpa stressen och visa hur männen och kvinnorna mätte av att inte ha ett arbete utifrån den upplevda stressen. Deltagarna besvarade även två öppna frågor för att skriva om vad de tycker är bra eller svårt med att vara arbetslös, om arbetslöshet och denna undersökning.

Metod

Deltagare

I undersökningen deltog arbetssökande vid en arbetsförmedling i en mellansvensk kommun. Samtliga deltagare i undersökningen var arbetslösa. Urvalet var ett tillgänglighetsurval. En enkät delades ut till totalt 85 personer och det slutgiltiga antalet deltagare var 84.

Könsfördelningen var 40 kvinnor och 44 män. Deltagarna var mellan 23 och 65 år. Medelvärdet för männens ålder var 43 ($SD = 13$) och för kvinnliga deltagare var medelvärdet 35 år ($SD = 12$), $t(82) = 2.74$, $p = .01$, det vill säga att männen var äldre än kvinnorna.

Material

Enkäten som användes i undersökningen bestod av frågor som gällde den arbetslöses situation. Frågorna som ställdes till deltagarna i undersökningen kunde skattas från 1 (absolut inte) till 7 (ja absolut) och löd: "Mitt senaste jobb var bra". "Jag känner mig mycket stressad av att inte ha jobb". "Jag har många möjligheter att göra saker medan Jag är arbetslös".

Frågorna a-i avsåg social belastning och utgick från Bronfenbrenners taxonomi (Sontag, 1996). Jag är besvärad av att vara arbetslös inför (a) min familj, (b) mina vänner, (c) mina grannar, (d) tidigare arbetskamrater, (e) arbetsgivare, (f) handläggare på arbetsförmedling eller dylikt, (g) folk på stan, (h) tanken på att inte kunna bidra som kommuninnevånare till vår kommuns ekonomi bland annat, (i) tanken på att inte kunna bidra som medborgare till Sveriges ekonomi bland annat. Cronbachs alfa för frågorna gällande upplevd social belastning var .91. Frågorna "Hur länge har du varit arbetslös" och "Hur länge hade du haft ditt senaste jobb sammanlagt innan du blev arbetslös" kunde besvaras i (veckor, månader, år). "Vad var främsta orsaken till arbetslöshet" besvarades i (arbetsbrist, oseriös arbetsgivare, säsongarbetet tog slut, annat). Deltagarna besvarade även frågan om "Vilka utbildningar har du" som kunde besvaras med (1) gymnasial, (2) folkhögskola, (3) högskola/universitet, (4) annat. Frågan "Är det något som påverkar ditt val av jobb när du söker jobb" kunde besvaras i (1) jobbresa, (2) ekonomi, (3) annat.

Påståenden om hur deltagaren känner, om bassjälvkänsla, skattades från 1 (stämmer inte alls) till 5 (stämmer precis) och utgick från Forsman och Johnson (1996). Cronbachs alfa värdet för frågorna gällande bassjälvkänslan var högt .78. De två öppna frågorna i enkäten var: "Skriv något om vad Du tycker är svårast med att vara arbetslös eller något som Du tycker är bra". "Övriga synpunkter på hur det är att vara arbetslös, eller på min enkät". Det förekom även frågor som gällde bassjälvkänsla som handlade om deltagarnas mående under arbetslösheten.

Procedur

Innan undersökningen genomfördes, togs direktkontakt med handläggare på Arbetsförmedlingen genom ett besök där. Missivbrevet samt enkäten visades upp för handläggaren på Arbetsförmedlingen för att denne skulle godkänna innehållet samt enkätutdelningen. Deltagarna informerades av handläggaren om att jag skulle vistas på Arbetsförmedlingen. Var och en av deltagarna tillfrågades om de kunde delta i undersökningen. Sammanlagt delades enkäten ut vid fyra insamlingstillfällen. Vid varje tillfälle deltog mellan 15-20 arbetssökande. Vid insamlingstillfällena presenterades undersökningens syfte muntligt i ca 3 minuter. Syftet som presenterades var att forskaren ville undersöka om det förekom skillnader mellan män och kvinnor i stress utan ett arbete. I samband med detta fick deltagarna även ta del av missivbrevet som presenterade hur materialet kommer att behandlas före och efter insamlandet. De informerades även att deltagandet var helt frivilligt och konfidentiellt och att insamlat material inte kommer att användas till något annat syfte än till denna undersökning (Vetenskapsrådet, 2001). Enkäten tog ca 10-15 minuter att fylla i, men för cirka tio deltagare med utländsk bakgrund som saknade god svenska, fick enkäten översättas från svenska till arabiska och då tog det cirka

20-25 minuter att fylla i. Efter att materialet var insamlat framfördes ett stort tack till dem som deltog för hjälpen. Det utgick ingen ersättning till deltagarna.

Resultat

Kvantitativt resultat

De medverkande besvarade frågan hur länge de hade haft sitt senaste jobb sammanlagt innan de blev arbetslösa. Männerna hade haft sitt jobb i 6 år ($SD = 10.15$) och kvinnorna i 2.6 år ($SD = 3.5$), $t(50) = 2.04$ $p < .05$; det vill säga att männen haft sitt senaste jobb längre än kvinnorna. Detta kan bero på att männen var äldre än kvinnorna i undersökningen. Några andra könsskillnader i bakgrundsdata samt materialet fanns inte. Deltagarna fick besvara frågan om de tyckte att deras senaste jobb var bra och svaret låg nära 5 på en skala där 1 betydde nej, absolut inte och 7 betydde ja absolut. Medverkandena tillfrågades om hur länge de hade varit arbetslösa. Männerna svarade att de hade varit arbetslösa i 1.2 år och kvinnorna i 1.6 år. De deltagande besvarade även frågan vad som var främsta orsaken till arbetslöshet. Deltagarna kunde besvara frågan genom att välja mellan fyra olika svarsalternativ; arbetsbrist, oseriös arbetsgivare, säsongsarbetet tog slut eller annat. Alternativet arbetsbrist valdes av nära en tredjedel, oseriös arbetsgivare av ungefär en sjättedel och "annat" valdes av nära hälften. En fråga som även besvarades var om deltagarna hade många möjligheter att göra saker medan de var arbetslösa. Deltagarna kunde fritt avgöra vad möjligheter att göra saker innebär eftersom inga svarsalternativ angavs under frågan möjligheter att göra saker. Svaren låg något över mitten på den sjugradiga skalan där 1 betydde nej, absolut inte och 7 betydde ja absolut. Vilka utbildningar hade du fick männen och kvinnorna dessutom besvara i undersökningen. Den största kategorin, som 45% valde, var gymnasial, och drygt 25% hade högskoleutbildning. Var det något som påverkade ditt val av jobb när du sökte jobb var också en fråga som besvarades och alternativen var jobbresor, ekonomi och annat 24% angav att de överlagt jobbresorna och 32% ekonomin.

Tabell 1
Pearsonkorrelationer mellan indexerade variabler

Index	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1. Ålder														
2. Längd på arbetslöshet	.25*													
3. Stress	-.04	.14												
4. Möjligheter	.11	-.05	-.26											
Komponenter i upplevd social belastning														
5. a) Familj	-.10	.18	.40**	-.14										
6. b) Vänner	-.19	.04	.45**	-.27	.77**									
7. c) Grannar	.18	.17	.30**	-.16	.55**	.70**								
8. d) Tidigare arbetskamrater	.27	.02	.27*	-.18	.50**	.71**	.74**							
9. e) Arbetsgivare	.20	-.05	.42**	-.23	.36**	.53**	.60**	.68**						
10. f) Handläggare på arbetsförmedling	-.02	.17	.35**	-.28	.51**	.60**	.51**	.63**	.59**					
11. g) Folk på stan	.05	.06	.37**	-.12	.59**	.67**	.58**	.72**	.60**	.62**				
12. h) Ej bidra till kommunens ekonomi	.07	.15	.50**	-.21	.50**	.55**	.68**	.59**	.44**	.55**	-.52**			
13. i) Ej bidra till Sveriges ekonomi	.10	.11	.44**	-.29	.53**	.55**	.60**	.52**	.42**	.67**	-.53**	.96**		
					Index									
14. Bassjälvkänsla	-.03	-.13	-.19	-.29**	-.26*	.22*	-.28**	-.37**	-.38**	-.41**	-.27**	-.36**	-.37**	
15. Upplevd social belastning totalt	.04	.08	.50**	-.21	.75*	.85**	.81**	.83**	.72**	.78**	.81**	-.80**	.80**	-.41**

* $p < .05$, ** $p < .01$.

I Tabell 1 har pearsonkorrelationer mellan indexerade variabler undersökts för att ta reda på om män och kvinnor upplever stress gentemot komponenter i upplevda sociala belastningen och för att ta reda på om männen och kvinnornas självkänsla påverkas om de befinner sig stressade utan ett arbete. Ett resultat visade att inget samband mellan ålder och de övriga variablerna som stress, möjligheter, komponenter i upplevd social belastning och indexen förekom, men ju äldre den arbetslöse är desto längre tid har den arbetslöse varit arbetslös. Det förekom inte heller något samband mellan längden på att vara arbetslös och variablerna stress, möjligheter, komponenter i upplevd social belastning och indexen. Oavsett ålder männen och kvinnorna hade så påvisades att stress förekom inför att vara arbetslös inför sin familj och vänner. De kvinnliga och manliga deltagarna uppvisade att de upplever stress över att inte kunna bidra till kommunens ekonomi som medborgare oavsett deras ålder. Ett resultat visade på att det heller inte förekom skillnad bland kvinnor och män i ålder över att vara stressad inför indexet i komponenterna av upplevd social belastning. Oavsett hur gamla männen och kvinnorna var så uppvisades ett resultat att vara lika stressade utan ett arbete inför sina grannar och inför arbetsgivaren. Trots männen och kvinnornas ålder så uppvisade de sig att vara stressad utan ett arbete inför handläggare på arbetsförmedling i jämförelse till att vara stressad utan ett arbete inför tidigare arbetskamrater.

I en regressionsanalys, metod Enter, där stress var beroende variabel, kön (man = 1, kvinna = 2) och upplevd social belastning oberoende variabler gav både kön och upplevd social belastning signifikanta bidrag till prediktionen av stress. Bassjälvkänslan togs inte med, då ingen korrelation förelåg mellan stress och bassjälvkänsla. Standardiserat β kön = .24, $t = 2.45$, $p = .017$ $R^2 = 6\%$ och upplevd social belastning den starkaste prediktorn $\beta = .50$, $t = 5.35$, $p = <.001$ $R^2 = 18\%$. Med både kön och upplevd social belastning tillsammans blev $R^2 = 25\%$.

I en regressionsanalys metod Enter där stress var beroende variabel och komponenterna i upplevd social belastning var oberoende variabler testades komponenterna för att undersöka om några hade mer förklaringsvärde än andra. För de manliga deltagarna var känslan av att vara besvärad inför arbetsgivaren den starkaste prediktorn $\beta = .34$, $t = 2.51$, $p = .01$, $R^2 = 24\%$ också att inte kunna bidra till kommunens ekonomi var en signifikant prediktor $\beta = .76$, $t = 2.36$, $p = .02$, som ökade den förklarade variansen till $R^2 = 31\%$. För de kvinnliga deltagarna var känslan av att vara besvärad inför den egna familjen den enda signifikanta prediktorn av de nio komponenterna i upplevda sociala belastningen, $\beta = .51$, $t = 3.60$, $p = .001$, $R^2 = 26\%$.

I Tabell 2 tas könsskillnader upp i deskriptiv statistik mellan män och kvinnor och komponenterna i upplevd social belastning samt indexen bassjälvkänsla och upplevd social belastning. Det sammanlagda värdet gällande ålder för män och kvinnor visade ett signifikant värde, det vill säga att ålder har en betydelse för män och kvinnor i att vara arbetslös. Det förekom signifikant könsskillnad i variabeln stress hos både män och kvinnor, ett signifikant resultat visade att männen upplever mer stress än kvinnorna. Ett signifikant resultat visade att det fanns tendens till skillnad inför tidigare arbetskamrater.

Tabell 2
Könsskillnader i deskriptiv statistik

Variabel	Totalt		Män		Kvinnor		<i>t</i>	<i>p</i>
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>		
1. Ålder	39.08	13.13	42.70	13.20	35.10	12.00	2.75	.008
2. Arblöshet veckor	74.69	87.50	64.10	60.30	86.8	108.80	-1.10	.277
3. Stress	5.25	1.99	4.80	2.15	5.75	1.77	-2.28	.030
4. Möjligheter	4.57	1.88	4.63	1.91	4.50	1.87	0.33	.742
Komponenter i upplevd soc.								
5. Familj	3.95	2.43	3.91	2.34	4.00	2.56	-0.17	.863
6. Vänner	3.55	2.26	3.43	2.16	3.68	2.38	-0.49	.625
7. Grannar	2.77	2.03	2.75	1.82	2.79	2.26	-0.10	.922
8. Tidigare arbetskamrater	3.01	2.03	3.33	1.98	2.68	2.04	1.48	.143
9. Arbetsgivare	3.14	2.20	3.05	2.17	3.23	2.26	-0.36	.721
10. Handl. på arb.	3.32	2.28	3.05	2.23	3.63	2.34	-1.17	.247
11. Folk på stan	2.62	2.14	2.68	2.26	2.55	2.02	0.28	.780
12. Bidra till kommunens ekonomi	3.69	2.35	3.55	2.36	3.85	2.36	-0.59	.566
13. Bidra till Sveriges ekonomi Index	3.83	2.40	3.73	2.41	3.95	2.42	-0.42	.673
14. Bassjälvkänsla	3.61	0.61	3.64	0.59	3.58	0.63	0.51	.619
15. Upplevd social belastning	3.33	1.78	3.28	1.78	3.38	1.81	-0.36	.794

Skala 1-7. Skala 1-5 för självkänsla.

Kvalitativt resultat – bearbetning av svar på de öppna frågorna

Eftersom jag genomförde en kvantitativ undersökning och hade två öppna frågor i enkäten så tillkommer en kvalitativ analys av svaren på de öppna frågorna. Av den orsaken att undersökningen hade kvantitativ utgång och det förekom öppna frågor, så var det flera deltagare som inte valde att besvara de två öppna frågor som tillkom i enkäten. Kategorisering användes för de öppna frågorna som utgicks utifrån Kvale (1997). Den första frågan som deltagarna besvarade löd: skriv något som du tycker är svårast med att vara arbetslös- eller något som du tycker är bra. Det var 17 deltagare som valde att inte svara på den öppna frågan. Endast 1 deltagare svarade "vet inte" på den öppna frågan. Det var 64 deltagare som valde att svara på den öppna frågan och svarade att det var negativt att vara arbetslös, av dessa 64 deltagare valde 8 deltagare att även svara att arbetslöshet förde med sig något positivt, enbart 2 deltagare svarade att det var positivt att vara arbetslös och inget negativt med att vara arbetslös. Det som deltagarna hade besvarat delades in i kategorier och definierades. Enligt min uppfattning innebar "egen tid" att deltagaren tyckte att det var positivt att vara lediga, att hinna med sådant som individen aldrig hann med tidigare, att ha tid med familjen samt möjlighet och tid för reflektion, att det är bra på sommaren då individen kan vara utomhus mycket, att ha tid för fritidsintressen. Ett stort antal medverkande ansåg att ekonomin inte går ihop, eller att de har dålig ekonomi. Individen är inte självförsörjande, kategoriserades till

”levnadsstandard”. Det var 26 deltagare som svarade att ”utanförskap/isolering” var det negativa med att vara arbetslös. De menade att de inte var någon som ville ha dem, att de sökte jobb men sällan fick svar, att även sociala kontakter begränsades och att man inte kände sig behövd av företag eller på arbetsmarknaden. ”Motgångar” innebar till exempel att deltagaren tyckte att det var svårast att hitta jobb som inte krävde erfarenhet eller utbildning. ”Inaktivitet” innebar till exempel att deltagarna menade att det blir tråkigt i längden, har alldeles för mycket tid till att göra ingenting, att individen blir försoffad och att det blir en tomhet i ens liv, individen blir lat. ”Egna tankar” betydde till exempel att deltagaren ansåg att hjälp från handläggaren på arbetsförmedlingen inte räckte till. Under ”krav” lades att deltagaren kände pressen att söka ett arbete, eller att bli tvingad till något man inte kan eller klarar av. Den andra öppna frågan var övriga synpunkter på hur det är att vara arbetslös eller på min enkät. ”Levnadsstandard” innebar att deltagaren upplevde dålig ekonomisk vinning på grund av ersättning från a-kassa eller försäkringskassan. Att deltagaren tyckte att det var stressigt, och att en viss rädsla fanns över att bli av med pengar som de fick, som till exempel aktivitetsstöd. ”Krav” innebar att deltagaren kände sig rädd att bli tvingad till något man inte kan eller klarar av, en deltagare ansåg att det värsta var att inte kunna ta semester, att hon måste vara tillgänglig hela tiden eller att det förväntades av omgivningen att deltagaren skulle få jobb efter utbildningen och när man är arbetslös så har man piskor efter sig för man ska söka så mycket arbete. ”Motgångar” betydde att deltagaren kände att när denne söker jobb inom en viss kommun så är ingen intresserad av kompetensen, det är viktigare att personalen tycker om denne som person, en deltagare upplevde att när hon söker arbete är många arbetsgivare åldersfixerade och att detta är typiskt svenskt.

”Utanförskap/isolering” menade deltagaren med att det är bara tråkigt att vara arbetslös, en deltagare menade att en stor del identiteten sitter i arbete och just vad det gäller vänner/familj/släkt, att självkänslan blir sämre med tiden och att depressioner är något vanligt. Med ”inaktivitet” menades det att det var tråkigt att vara arbetslös, att det är ”förjävligt” och att livet redan har börjat kollapsa. ”Egna tankar” innebar att vissa tyckte att arbetsförmedlingen bör avskaffas, är inte nyttig, att arbetsförmedlingen bryr sig för lite för att hjälpa med jobbsökandet, en annan medverkande menade att den inte har insett att hon faktiskt är arbetslös. När deltagarna frågades om vad de tyckte om min enkät var det positiva inställningar då de hoppades på att den skulle leda till något positivt för arbetslösa, att de önskade att denna enkät kommer att hjälpa till och minska arbetslösheten och att det var bra frågor som ställdes.

Diskussion

Syftet med denna studie var att undersöka om det förekom skillnad i stress mellan de arbetslösa männen och kvinnorna. Avsikten med studien var även att ta reda på om männen och kvinnorna har många möjligheter att göra saker som arbetslösa.

Både män och kvinnor oavsett ålder upplever de sig stressade av att vara arbetslösa, en förväntan var att män och kvinnor skulle uppleva lika mycket stress att vara arbetslösa, vilket ett resultat inte påvisade, männen var mer stressade över att vara arbetslösa än vad kvinnorna var. Ett resultat visade att kvinnorna upplever sig mer besvärade över att vara arbetslösa inför sin familj än i andra situationer i social belastning. Detta kan bero på att kvinnor anses vara den som ska hålla ihop familjen och samtidigt kunna arbeta, att de ska laga mat och ta hand om barnen. Stojanovic (1998) menade att svenska unga kvinnor tar på sig den rollen för att skapa rutiner i sin vardag. De manliga deltagarna upplevde sig besvärade över att inte kunna bidra till försörjningen som kommuninnevånare till kommunens ekonomi som de är bosatta i. Männen upplevde även stress över att vara besvärade inför arbetsgivaren, detta resultat är väldigt underligt eftersom som forskare så kan jag fundera på hur männen tänker och i vilken

situation som arbetsgivaren nästan upplevs som ett hot. Eftersom det enbart var män som upplevde detta så kan ett antagande vara att arbetsgivare oftast är män och när de arbetslösa männen möter manliga arbetsgivare kan de känna sig underlägsna och uppleva en viss konkurrens gentemot de manliga arbetsgivarna. Ett annat antagande kan vara att männen har en viss auktoritet i familjen och vill känna sig behövda och vara den försörjande huvudpersonen. Författarna Creed och Bartrum (2008) menade att den arbetslöse individen jämfört med den som hade ett jobb, var inte engagerad i sin vardag och saknade struktur som de med arbete hade. De arbetslösa deltog inte heller i sociala aktiviteter, saknade socialt stöd från vänner och anhöriga samt saknade mål och status. Detta kan vara en av orsakerna till att männen just vill uppleva att de är personen i familjen/förhållandet som bidrar till inkomsten, just för att känna sig viktiga samt känna samhörighet i samhället genom att arbeta. Att vara stressad utan ett jobb och bassjälvkänslan visade inget samband.

I den första öppna frågan i den kvalitativa delen som ställdes till deltagarna i undersökningen framgick det att de flesta deltagare menade att det förekom inget positivt med att vara arbetslös. Ett resultat visade att få deltagare ansåg att det förekom något positivt med att vara arbetslösa menade att "egen tid" innebar att deltagaren hann med sådant som denne inte hann med tidigare som till exempel, tid för familjen, tid och möjlighet för reflektion, mer tid för egna fritidsintressen samt att denne kan vara utomhus längre på sommaren. Vilket jag också som forskare utgick ifrån att arbetslösa individer upplevde. De deltagare som svarade att det inte förekom något positivt med att vara arbetslösa menade att de hade dålig ekonomi. Att "levnadsstandarden" inte är bra, det vill säga att deltagaren inte är självförsörjande. Med "utanförskap/isolering" innebar även negativt med att vara arbetslös, det vill säga upplevelsen av att deltagaren inte var behövd på arbetsmarknaden och att det även var svårt att komma in på arbetsmarknaden, upplevelsen av "motgångar" som de flesta deltagare även ansåg innebar att det var svårt att hitta ett arbete som krävde erfarenhet eller utbildning. Med "inaktivitet" menade deltagaren att det fanns en risk att denne blev lat, försoffad och att det fanns för mycket tid till att göra ingenting. Deltagaren upplevde även att denne inte blev hjälpt av handläggaren på arbetsförmedling som hamnade under "egna tankar". Med "krav" menade deltagaren att denne kände stor press att söka ett arbete eller att bli tvingad till något som denne inte kunde klara av. Svaren på den öppna frågan visade sig vara som jag hade trott. Deltagarna visade sig vara stressade av sin ekonomi, stressade av sina egna krav och att deltagarna även upplevde stress över att inte kunna försörja sin familj. Både män och kvinnor upplevde att det var besvärligt att vara arbetslös och upplevde att de inte var tillräckligt bra.

Den andra öppna frågan som ställdes var, övriga synpunkter på hur det är att vara arbetslösa eller på min enkät. När deltagarna svarade "utanförskap/isolering" menade deltagarna upplevelsen av att vara utanför samhället, och att identiteten sitter i arbetet så blir det tufft när det gäller vänner/släkt/familj. Som arbetslös går man hemma ofta och tappar sina rutiner. Med "inaktivitet" menades att deltagarna tappade viljan att komma ut och träna, att träffa sina vänner, att söka jobb blev också påfrestande. Med "egna tankar" menades att deltagarna hade åsikter om Arbetsförmedlingen och ansåg att Arbetsförmedlingen ska läggas ned, att handläggarna på som arbetar där inte hjälper till och att deltagarna var besvikna med den hjälp som erbjöds, den var inte tillräcklig. Jag upplevde att deltagarna som svarade "förjävligt" på frågan hamnade i någon slags depression eller uppgivenhet, en deltagare menade att dennes liv hade börjat kollapsa, medan en annan deltagare menade att denne aldrig kommer att hitta ett jobb och att denne redan har gett upp hoppet om ett arbete.

Jag trodde inte att några av deltagarna var positiva till min undersökning eftersom jag upplevde då enkäten delades ut att deltagarna inte visade något intresse. Men övriga synpunkter på hur det är att vara arbetslös så antog jag att ekonomin och stressen över att vara arbetslös och även stressen över sin ekonomi var det besvärligaste hos deltagarna. Som en slutsats utifrån det resultat som jag har fått fram så kan jag säga att jag inte trodde att någon

av deltagarna skulle besvara den öppna frågan om att det fanns något som var positivt med att vara arbetslös, resultatet på den frågan var häpnadsväckande och intressant. En annan slutsats som kan dras utifrån detta resultat är att arbetslösa individer visar mer tendenser till att må sämre än att må bättre. Att ha ett arbete är viktigt för individen, dennes hälsa samt till förbättrad självkänsla. Jag kan även tycka att efter att ha genomfört denna undersökning och fått fram olika resultat om män och kvinnors hälsa och betydelsen av ett arbete så uppskattar jag mitt arbete ännu mer. Det är vanligt att ett arbete tas för givet, men det människan oftast glömmer i vardagen är tryggheten, ekonomin, yrkesrollen och nätverket som ett arbete erbjuder.

Validitet och reliabilitet

Av det insamlade materialet förekom det ett internt bortfall i min undersökning, 1/3 tackade nej. Deltagarna som hade enkäten besvarade enbart vissa frågor i enkäten, antingen blev det missat av deltagarna eller så valde de frågorna som var av intresse att besvara för dem, på grund av detta anser jag att validiteten kan hotas lite i och med att frågorna som var av intresse att besvaras för deltagarna prioriterades och därmed tappades fokus på de övriga frågorna i enkäten. Men dock anser jag inte att den interna validiteten hotas eftersom av de 85 deltagande varav 1 var bortfall, det vill säga slutliga deltagandet var 84, och inte stor snedfördelning på kön. Av 84 deltagande var 40 kvinnor och 44 män. Reliabiliteten är viktig, eftersom tio av tjugofem deltagare i undersökningen fick frågorna och påståenden översatta kan tillförlitligheten i mina egna översättningar av frågorna och påståenden ifrågasättas. Då jag inte är helt säker på att deltagarna förstod översättningen korrekt eller om jag översatte de svenska frågorna/påståenden till arabiska frågor på ett riktigt sätt så att deltagarna kunde förstå syftet. Andra individer som hade tilldelats enkäten fyllde bara i en del av frågorna i enkäten. Åter andra valde att inte besvara frågorna utan tog med sig enkäten och lämnade arbetsförmedlingen.

Framtida forskning

Forskning har visat att arbetslösa individer upplever mer stress än individer som har ett dagligt arbete. Creed och Bartrums (2008) undersökning har visat att när individer förlorar sitt arbete upplever de en jobbig tid i livet. Detta innebar att deras hälsa skadades på grund av stressen. De arbetslösa upplevde stress av att inte ha något arbete berodde på att de inte kunde få ihop det ekonomiskt. Att inte kunna få ihop ekonomin innebar olika vardagliga stressfaktorer. Eftersom arbetslösa individer drabbas av psykisk ohälsa när de är arbetslösa förekommer det inte olika hälsoprogram som kan bättra deras hälsa och minska på den stress som de upplever. Jag upplever att min studie har bidragit till en ny infallsvinkel på arbetslöshet och stress. Min undersökning gick ut på att ta reda på hur män och kvinnor mår utifrån att vara arbetslösa och hur stressade de befinner sig att vara utan ett arbete. Även att ta reda på hur män och kvinnor upplevs att må inför upplevd social belastning. Ett resultat påvisade att män och kvinnor upplevs lika stressade av att vara arbetslösa och även upplevs vara stressade över att vara arbetslösa inför sin upplevda sociala belastning i vardagen. Männen upplevs vara mer stressade inför sin arbetsgivare samt att inte kunna bidra som kommuninnevånare till kommuns ekonomi medan kvinnorna upplevdes stressade inför enbart sin familj. I min undersökning kom jag även fram till att stress över att vara arbetslös för män och kvinnor är en hälsofara, eftersom deltagarna uppgav att de upplevde sig isolerade, deprimerade och utanför samhället. Ytterligare forskning inom ämnet måste genomföras för

att belysa detta problem eftersom stressen de arbetslösa upplever är omfattande och kan leda till annan ohälsa och leda till att de upplever sig mer utsatta och utanför samhället än vad de redan upplever.

Referenser

- Acemoglu, D. (1994). Public policy in a model of long-term unemployment. *Economica*, 62, 161-78.
- Bjarnason, T., & Sigurdardottir, T. J. (2003). Psychological distress during unemployment and beyond: Social support and material deprivation among youth in six northern European countries. *Social Science & Medicine*, 56, 973-985.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Creed, P. A., & Bartrum, D. A. (2008). Personal control as a mediator and moderator between life strains and psychological well-being in the unemployed. *Journal of Social Psychology*, 38, 460-481.
- Forsman, L., & Johnson, M. (1996). Dimensionality and validity of two scales measuring different aspects of self-esteem. *Scandinavian Journal of Psychology*, 37, 1-15.
- Försäkringskassan. (2010). *Aktivitetsstöd*. Hämtad 20 juni, 2010, från <http://www.forsakringskassan.se>
- Grossi, G. (1999). The stress of unemployment: Coping patterns, psychological and physiological responses and implications for health (Doctoral dissertation). Stockholm University. Department of Psychology
- Hallsten, L. (1998). Psykiskt välbefinnande och arbetslöshet: Om hälsorelaterad selektion till arbetet. (Arbete och hälsa, nr. 7). Solna: Arbetslivsinstitutet.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Mascaro, N., Arnette, N. C., Santana Carmen, M., & Kaslow, N. J. (2007). Longitudinal relations between employment and depressive symptoms in low-income, suicidal African American women. *Journal of Clinical Psychology*, 63, 541-553.
- Moore, S., Grunberg, L., Greenberg, E., & Sikora, P. (2007). Type of job loss and its impact on decision control, mastery, and depression: Comparison of employee and company-stated reasons. *Current Psychology*, 26, 71-85.
- Nordenmark, M. (1997). The concentration of unemployment within families and social networks: A question of attitudes or structural factors? *European Sociological Review*, 15, 49-59.
- Sersic, D. M. (2006). When does unemployment imply impaired psychological health? The mediating role of psychological deprivation and social support. *Review of Psychology*, 13, 43-50.
- Shamir, B. (1986). Unemployment and household division of labor. *Journal of Marriage and the Family*, 4, 195-206.
- Sontag, J. C. (1996). Toward a comprehensive theoretical framework for disability research: Bronfenbrenner revisited. *Journal of Special Education*, 30, 319-344.
- Stojanovic, V. (1998). Att leva sitt liv som arbetslös: Svenska och danska ungdomars relationer, ekonomi, bostadssituation och värdesättning av arbete (Licentiate dissertation). Lund: Sociologiska institutionen.
- Turner, H. A. (2007). The significance of employment for chronic stress and psychological distress among rural single mother. *American Journal of Community Psychology*, 40, 181-193.

- Vetenskapsrådet. (2001). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Virtanen, M., Kivimäki, M., Ferrie, J. E., Elovainio, M., Honkonen, T., Pentti, J., Klaukka, T., & Vahtera, J. (2008). Temporary employment and antidepressant medication: A register linkage study. *Journal of Psychiatric Research*, *42*, 221-229.